

Η μάχη στο Βαλτέτσι

(ομιλία Δημητρίου Δαλαμάγκα, 18-5-2008)

Γιορτάζουμε σήμερα τη μάχη στο Βαλτέτσι, τη μάχη που έμελε να παίξει καθοριστικό ρόλο στην έκβαση της πολιορκίας της πόλης και γενικότερα του αγώνα. Με την έναρξη της εθνικο-απελευθερωτικής επανάστασεως της 25^{ης} Μαρτίου του 1921 και μετά τις πρώτες τοπικές στρατιωτικές επιτυχίες των επαναστατημένων Ελλήνων στην Πελοπόννησο, οι τουρκικές κατοχικές δυνάμεις, που έχουν έδρα την Τρίπολη, ενισχύονται περί τα τέλη Απριλίου και με την άφιξη 4000 Τουρκαλβανών και υπό την ηγεσία του Κεχαγιάμπεη ανέρχονται σε 15 χιλιάδες περίπου άντρες. Σύμφωνα με «τα Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επανάστασεως», έργο του Φωτάκου, του υπασπιστή του Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, απέναντι σε αυτές τις τουρκικές δυνάμεις οι Έλληνες κατορθώνουν τελικά να συγκροτήσουν υπό την καθοδήγηση του Κολοκοτρώνη 3 στρατόπεδα, το πρώτο στην Πιάνα, το δεύτερο στο Χρυσοβίτσι με συνολικά 2000 περίπου άντρες και το τρίτο στο Βαλτέτσι με «χίλιους καλούς πολεμιστές». Αναλυτικότερα, όταν ο Κολοκοτρώνης έφθασε στο Βαλτέτσι έκανε συμβούλιο με τους εκεί καπεταναίους και αποφασίσθηκε η κατασκευή πρόχειρων οχυρωμάτων, τα λεγόμενα ταμπούρια, και σε αυτά να κατανεμηθούν οι ελληνικές δυνάμεις ως εξής:

Το πρώτο ταμπούρι επανδρώθηκε από τους Μανιάτες με επικεφαλής τον Ηλία και τον Κυριακούλη Μαυρομιχάλη· το δεύτερο από τους Καλαματιανούς και άλλους Μεσσήνιους με επικεφαλείς τους Κεφάλα, Παπατσώνη και Μητροπέτροβα, το οποίο ήταν στο κάτω μέρος του χωριού και δέχθηκε τις σφοδρότερες επιθέσεις του τουρκικού ιππικού· το τρίτο επανδρώθηκε κυρίως από τους

Λεονταρίτες με επικεφαλή τον Ηλία Φλέσα και το τέταρτο ταμπούρι επανδρώθηκε από τους Βαλτετσιώτες, τους Τριπολιτσιώτες, τους Μπουραίους της Μεσσηνίας και τους υπόλοιπους Μανιάτες. Στρατοπεδάρχης του Βαλτετσίου ορίσθηκε ο Κυριακούλης Μαυρομιχάλης ενώ ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης που είχε τη γενική αρχηγεία και των τριών στρατοπέδων, επιθεωρούσε κατά το ξημέρωμα το στρατόπεδο στο Βαλτέτσι, το μεσημέρι το αντίστοιχο στο Χρυσοβίτσι και το απόγευμα το τρίτο στη Πιάνα.

Επίσης, για την αποτελεσματική παρακολούθηση των Τούρκων στην Τρίπολη και την έγκαιρη ειδοποίηση και των τριών στρατοπέδων με στήλες καπνού συγκροτήθηκε στρατιωτικό φυλάκιο και παρατηρητήριο στην Επάνω Χρέπα με επικεφαλή τον Παπά-Γιώργη Περθοριώτη.

Τα ξημερώματα της 12^{ης} Μαΐου του 1821 ισχυρές τουρκικές δυνάμεις, πεζικού, ιππικού και ορεινού πυροβολικού ανερχόμενες σε 12000 στρατιώτες, εξήλθαν σταδιακά από την Τρίπολη σε πέντε φάλαγγες και κατευθύνθηκαν εναντίον του Βαλτετσίου. Οι Τούρκοι σκόπευαν να καταλάβουν και να διαλύσουν το στρατόπεδο του Βαλτετσίου, προκειμένου να διασπάσουν τον διαφαινόμενο αποκλεισμό τους στο οροπέδιο της Τρίπολης και στη συνέχεια να προχωρήσουν και να στρατοπεδεύσουν στο οροπέδιο της Μεγαλοπόλεως από όπου, όπως είχαν πράξει αντιστοίχως και κατά την προηγούμενη επανάσταση των Ελλήνων το 1769 στα Ορλωφικά, θα οργάνωναν συντονισμένες στρατιωτικές επιχειρήσεις για την κατάπνιξη της ελληνικής επανάστασης. Το δεδομένο αυτό, ότι δηλαδή η επιχειρούμενη κατάληψη του Βαλτετσίου από τους Τούρκους ισοδυναμούσε με βαρύ πλήγμα

εναντίον της επανάστασης, καταγράφεται και από τον σοφό λαό μας στο ακόλουθο δημοτικό τραγούδι:

“Τρίτη, Τετράδη θλιβερή, Πέμπτη φαρμακωμένη, Παρασκευή ξημέρωνε να μη ‘χε ξημερώση, που βγήκε ο Κεχαγιάμπης μες στον Μωριά να πάη. Μα’ καψε χώραις και χωριά, χωριά και βιλαέτια, την Πάτρα την περήφανη, Βοστίνσα παινεμένη, Κόρθο κολώνα του Μωριά και τ’ Άργος το καϋμένο. Επήγε στην Τριπολιτσάν στην ξακουσμένη χώρα, Κιαμήλμπης του μίλησε, Κιαμήλμπης του λέγει: «ήρθες να πολεμήσωμεν Μωριά τον ξακουσμένον. Ταχύ σαν θέλεις πόλεμο με τον Κολοκοτρώνη έβγα να πολεμήσετε στα Τρίκορφα στη ράχι». Παρασκευή ξημέρωνε να μη’ χε ξημερώση, που βγήκε απ’ την Τριπολιτσάν να πάη στο Βαλτέτσι.

Κι’ ο Κυριακούλης του μιλάει κι’ ο Κυριακούλης λέει: «Που πας βρε κερατόμπη και συ σκυλαρβανίτη; Δεν είν’ της Κόρθος τα χωριά, τ’ Αργίτικα κορίτσια, εδώ το λένε Τρίκορφα, εδώ το λεν’ Βαλτέτσι».” Ο Κολοκοτρώνης από μια ψηλή ράχη (από τότε λέγεται «το βουνό του Κολοκοτρώνη») αναπτερώνει το ηθικό των Ελλήνων φωνάζοντας με τη βροντερή φωνή του: «Μπάρμπα-Μήτρο, βαστάτε γερά, έρχεται ο Κολοκοτρώνης με 10.000. Έρχεται ο Πετρόμπης μ’ όλους τους Μανιάτες. Έρχεται ο Κανέλλος. Βαστάτε και σας φέρνουμε απ’ όλα».

Η μάχη άρχισε από την ανατολική και βόρεια πλευρά του Βαλτετσίου, όπου εφόρμησε η πρώτη τουρκική φάλαγγα εναντίον των Μανιατών και των Λεονταριτών, ακολούθως απλώθηκε κυκλωτερώς γύρω από ολόκληρο το χωριό με την άφιξη και των υπολοίπων τουρκικών δυνάμεων και μετά την έλευση των ελληνικών τμημάτων από το Χρυσοβίτσι και την Πιάνα με τον Κολοκοτρώνη και τον Πλαπούτα και με συνολική δύναμη 1500

ανδρών έγινε εγκλωβισμός των Τούρκων στη βόρεια και βορειοανατολική πλευρά ενώ αργά το απόγευμα της 12^{ης} Μαΐου ο Κολοκοτρώνης διέσπασε τις τουρκικές γραμμές στη δυτική πλευρά, όπου μαχόταν η επίλεκτη στρατιωτική μονάδα, το Γιουρούς Μπαϊράκι και ανεφοδίασε τις πολιορκούμενες ελληνικές δυνάμεις μέσα στο Βαλτέτσι. Η μάχη διήρκησε από το πρωί της 12^{ης} μέχρι και το επόμενο πρωί της 13^{ης} Μαΐου, συνολικά 23 ώρες, και χαρακτηρίζεται από συνεχείς και πείσμονες εφόδους των φανατισμένων, πολυαριθμότερων και άρτια εξοπλισμένων τουρκικών δυνάμεων.

Το πρωί της 13^{ης} Μαΐου οι Τούρκοι πληροφορηθέντες ότι τα στρατεύματα των Βερβαίνων υπό τον Νικηταρά πλησιάζουν και είναι ήδη στη λίμνη Τάκα, σήμαναν με στήλες καπνού συναγερμό οπισθοχώρησης. Σύμφωνα με τον Φωτάκο σε αυτό ακριβώς το χρονικό σημείο ο Κολοκοτρώνης διέταξε γενική αντεπίθεση και «οι Τούρκοι όπου φύγη φύγη, άφησαν τας σκηνάς των, τα πολεμικά των πράγματα και πολλοί από αυτούς έρριψαν τα άρματά των... έφυγαν και αφήκαν σκοτωμένους γεμάταις της ράχαις δεξιά και αριστερά, καθώς πάει η ρευματιά εις την Τριπολιτσάν' θρήνος και κλαυθμός πολύς εγένετο μέσα εις την πόλιν,... και όλη η Τουρκιά της Τριπολιτσάς έτρεχαν εις τους δρόμους ως μας είπαν ύστερα οι κλεισμένοι μέσα Έλληνες και ερωτούσαν και εφώναζαν ο καθένας δια τους δικούς των, αν τους είδαν ζωντανούς ή σκοτωμένους, και αν έρχωνται, ή τι έγιναν. ...Τοιαύτη ήτο η θέα της Τριπολιτσάς εις το έμβασμα των Τούρκων των τσακισμένων εις το Βαλτέτσι». Και συνεχίζει ο Φωτάκος «η ένδοξος αυτή μάχη του Βαλτετσίου ... είναι η σωτηρία της πατρίδος μας...».

Η μάχη αυτή σε συνδυασμό με τις άλλες μάχες που δόθηκαν στην περιοχή (Γράνας, Βερβαίνων, Δολιανών και Λεβιδίου)

δυνάμωσε το ηθικό των επαναστατών και έμελε να προετοιμάσει την άλωση της Τριπολιτσάς, αφού ανάγκασε τους Τούρκους να μην ξαναβγούν από την πολιορκούμενη πόλη. Ο Κ. Δεληγάννης εξάλλου, που έζησε τον καπνό της μάχης γράφει: «Αυτή η ένδοξος μάχη ήταν η κρίσις της Ελληνικής Επανάστασεως και εις αυτών χρεωσείται η ανεξαρτησία της πατρίδος καθ' ότι ενεθάρρυνε και εμπύχωσε τους Έλληνες».

Πράγματι, εάν οι Τούρκοι επικρατούσαν στο Βαλτέτσι η Τρίπολη δεν θα απελευθερωνόταν ύστερα από λίγους μήνες και η επανάσταση δεν θα εδραιωνόταν στην Πελοπόννησο, με προφανείς συνέπειες την ολοσχερή καταστολή της και στην συνέχεια την ακώλυτο εφαρμογή της σχεδιαζομένης εκ μέρους των Τούρκων εθνοκάθαρσης και γενοκτονίας εναντίον των επαναστατημένων Ελλήνων, όπως προέβλεπε ο σχετικός σουλτανικός σχεδιασμός για την αποτροπή και νέων ελληνικών επαναστάσεων στο μέλλον.

Σήμερα, 187 χρόνια μετά, εορτάζουμε με σεπτές ιεροπραξίες, καθώς και με πολιτικές και στρατιωτικές εκδηλώσεις την μάχη την περιώνυμη του Βαλτετσίου και τιμούμε την ανδρεία, τις θυσίες και τον αγώνα των πατέρων μας, που απέφερε την απελευθέρωσή μας από την μακραίωνα τυραννική τουρκοκρατία καθώς επίσης και την ίδρυση του νεότερου ελληνορθόξου κράτους μας, του οποίου σήμερα είμαστε πολίτες ελεύθεροι. Αυτός ο ηρωικός αγώνας των πατέρων μας κατά την επανάσταση του 1821 οργανώθηκε και έγινε για «του Χριστού την πίστη την αγία και της πατρίδος την ελευθερία» και για τον λόγο αυτό τελεσφόρησε και παρουσίασε τα ανωτέρω ευεργετικά και για όλες τις μεταγενέστερες γενιές Ελλήνων αποτελέσματα.

Από αυτές τις δυνάμεις και τις αξίες του 1821, που πηγάζουν από την πίστη, την ταυτότητα και την παιδεία του ελληνορθόδοξου λαού μας, εμπνεόμενοι, διδασκόμενοι και καθοδηγούμενοι αποκτούμε την απαιτούμενη αποφασιστικότητα και ευτολμία για να αποφασίζουμε και να δρούμε με μόνο σκοπό την περαιτέρω ενδυνάμωση της πατρίδος μας, της Ελλάδος και κατ' επέκτασιν την διεύρυνση της ευδαιμονίας του λαού μας.

Οι αγωνιστές πατέρες μας το 1821 απέρριψαν την ειρήνη των δούλων και ως σκεπτόμενοι Έλληνες επιδόθηκαν στην εκδίωξη των κατακτητών, στην ανάκτηση της ελευθερίας και στην ίδρυση ανεξάρτητης πολιτείας. Αυτές είναι και οι θεμελιωδέστερες ηθικές, πολιτικές και πολιτιστικές αξίες που προσδιορίζουν την ταυτότητα και τη βούληση του ελληνορθόδοξου λαού μας και τις οποίες αξίες και εμείς σήμερα ως σκεπτόμενοι και ενεργοί πολίτες με ελεύθερη, πατριωτική και δημοκρατική συνείδηση έχουμε καθήκον και συνταγματική υποχρέωση να προασπίζουμε και να εφαρμόζουμε στα δημόσια πράγματα της πατρίδος και το κυριότερο να τις μεταλαμπαδεύουμε στην μαθητιώσα νεολαία, δηλαδή στην επόμενη γενιά πολιτών.